

પ્રશ્નપત્ર— ૬/૭

"ગુજરાતી વિષયવસ્તુ અને શિક્ષણપદ્ધતિ"

હેતુઓ :

શિક્ષક – વિદ્યાર્થી :

- (૧) માધ્યમિક કક્ષાના ગુજરાતી વિષયના પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ વ્યાકરણની સૈધ્ધાંતિક સમજ કેળવે.
- (૨) ગુજરાતી સાહિત્યના ભિન્ન ભિન્ન સાહિત્ય સ્વરૂપોનો પરિચય પ્રાપ્ત કરે.
- (૩) માતૃભાષામાં સર્જનાત્મક અભિવ્યક્તિનું કૌશલ્ય વિકસાવે.
- (૪) ગુજરાતી સાહિત્યના વિવિધ અને વિશિષ્ટ સાહિત્ય સર્જકો વિશેનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે.
- (૫) ધોરણ – ૧૦ ના ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ નિયત કરેલ કૃતિઓનો પરિચય કેળવે.
- (૬) ગુજરાતી વિષયના અધ્યાપન કાર્ય માટે ઉપયોગી શૈક્ષણિક સાધનો, સંદર્ભ સાહિત્ય, જોડણી કોષો, અને જ્ઞાનકોશથી માહિતગાર થાય તે માટે ઉપયોગનું કૌશલ્ય કેળવે.
- (૭) શાળા અભ્યાસક્રમમાં માતૃભાષા અધ્યાપનનું મહત્વ અને વ્યાપ વિશે સમજ કેળવે.
- (૮) ગુજરાતી વિષયના અધ્યાપનમાં અધ્યાપન પદ્ધતિઓ, અને પ્રયુક્તિઓ અને પ્રવૃત્તિઓની વિવિધ ઉપયોગી ભાષાકીય કૌશલ્યની જાણકારી મેળવી અધ્યાપન કાર્યમાં ઉપયોગ કરવાનું કૌશલ્ય વિકસાવે.
- (૯) માતૃભાષામાં ગદ્ય, પદ્ય, રચના અને વ્યાકરણના – શિક્ષણ પાઠોનું આયોજન અને અમલીકરણ કરવાનું કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કરે.

એકમ – ૧ ધોરણ ૮ થી ૧૦ ના ગુજરાતી વિષયના પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ સૈધ્ધાંતિક વ્યાકરણ અને હેતુલક્ષી પ્રશ્નો.

અભ્યાસના મુદ્દાઓ :

- જોડણી, સંધિ, સમાસ વક્ય પરિવર્તન, વાક્ય વિશ્લેષણ, વાક્ય સંયોજન, સંજ્ઞા, વિશેષણ, સર્વનામ, ક્રિયાવિશેષણ, કૃદંત, છંદ, અલંકાર, કહેવતો, રૂઢિપ્રયોગો, શબ્દ સમૂહ માટે એક શબ્દ, પદના પ્રકાર.

એકમ – ૨ ધોરણ – ૧૦ ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ નીચેની પ્રશિષ્ટ

(અ) કૃષિઓનો અભ્યાસ :

પદ્ય કૃતિઓ		કવિના નામ
(૧)	ભક્તિ પદારથ	નરસિંહ મહેતા
(૨)	અદીઠો સંગાથ	મકરંદ વ. દવે
(૩)	અતિજ્ઞાન	મણિશંકર રત્નજી ભટ્ટ 'કાન્ત'
ગદ્યકૃતિઓ		લેખકોના નામ
(૧)	યશુ: શ્રવા	ચંદ્રકાન્ત કેશવલાલ બક્ષી
(૨)	પૃથ્વી વલ્લભ	ક.મા. મુનશી

(બ) પદ્ધતિશાસ્ત્ર

૧. શાળાના અભ્યાસક્રમમાં માતૃભાષાનું સ્થાન અને મહત્વ
૨. ભાષા વિકાસના પરિબળો અને તેની અસર
૩. ભાષાનું સ્વરૂપ અને ભાષા અધ્યયનની પ્રક્રિયા
૪. ભાષા શિક્ષણના હેતુઓ અને વિશિષ્ટ હેતુઓ— અપેક્ષિત વર્તન પરિવર્તન.

એકમ — ૩

- ૧ ભાષા કૌશલ્યો : શ્રવણ, કથન, વાચન અને લેખનની સમજ
૨. દરેક કૌશલ્યો પ્રાપ્ત કરવા માટેની પ્રયુક્તિઓ અને શિક્ષકે પ્રયોજવાની વિવિધ પદ્ધતિઓ.
૩. તાસ પાઠનું આયોજન , એકમ આયોજન
૪. ગદ્ય, પદ્ય, વ્યાકરણ, રચનાના શિક્ષણ માટે આયોજન.
૫. વર્ગ શિક્ષણ માટે ભાષા શિક્ષકની સજ્જતા
૬. માતૃભાષા શિક્ષકની શૈક્ષણિક અને વ્યાસાયિક યોગ્યતાઓ.

એકમ— ૪ ધોરણ — ૧૦ ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ નીચેની પ્રશિષ્ટ કૃતિઓનો અભ્યાસ.

<u>પદ્ય કૃતિઓ</u>		<u>કવિનાં નામ</u>
(૧) ઝઘડો લોચન મનનો	—	દયારામ
(૨) જૂનું પિયરઘર	—	બ.ક. ઠાકોર
<u>ગદ્ય કૃતિઓ</u>		<u>લેખકોનાં નામ</u>
(૧) સોનાનાં વૃક્ષો	—	મણિલાલ હ. પટેલ
(૨) એ.પી.જે.અબ્દુલ કલામનું ઘડતર	—	એ.પી.જે અબ્દુલ કલામ
(૩) વૃક્ષ	—	લાભશંકર ઠાકર

એકમ — ૫ સાહિત્ય સ્વરૂપોનો પરિચય :

(અ)	૧. પદ્ય	૬. લલિત નિબંધ
	૨. ઊર્મિકાવ્ય	૭. આત્મકથા ખંડ
	૩. ખંડ કાવ્ય	૮. એકાંકી
	૪. ગરબી	૯. નવલિકા
	૫. સોનેટ	૧૦. નવલકથા ખંડ

(બ)

૧. વિવિધ પાઠોના આયોજનમાં અધ્યાપનની નીચેની પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ : સ્વાધ્યાય, પરિસંવાદ, જૂથચર્ચા, નિરીક્ષણ અભ્યાસ પદ્ધતિ.
૨. માતૃભાષા શિક્ષણમાં અનુકાર્યનું મહત્વ
૩. આદર્શ પાઠ્યપુસ્તકનાં લક્ષણો અને તેનું મૂલ્યાંકન (ધો.૮, ૯, ૧૦, ગુજરાતી પાઠ્ય પુસ્તકના સંદર્ભમાં)

એકમ – ૬

૧. વ્યાકરણનું શિક્ષણ અને તેની પદ્ધતિઓ
૨. કાવ્ય શિક્ષણની વિશિષ્ટતાઓ
૩. કાવ્ય શિક્ષકની યોગ્યતાઓ
૪. ભાષા, વ્યાકરણ અને સાહિત્યના શિક્ષણ માટેની શૈક્ષણિક સાધન સામગ્રી તેની પસંદગી, તેની રચના અને તેનો ઉપયોગ.
૫. દશ્ય – શ્રાવ્ય સાધનોનો ઉપયોગ.
૬. માતૃભાષા પ્રશ્નપત્રની રચના.

એકમ – ૭ (ફોર એસાઈન્મેન્ટ) (પ્રાયોગિક કાર્ય) સર્જનાત્મક અભિવ્યક્તિ

૧. કાવ્ય સમીક્ષા	૨. વિચાર – વિસ્તાર	૩. અહેવાલ લેખન
૪. આવેદન પત્ર	૫. સાર લેખન	૬. નિબંધ લેખન
૭. પત્ર લેખન		

સંદર્ભ સૂચિ

- (૧) ગુજરાતી શિક્ષણમાં નવીન દષ્ટિ
ડૉ. હરીકૃષ્ણ જોષી, ડૉ. ધનવંત દેસાઈ
- (૨) ગુજરાતી અધ્યાપનમાં નવીન પ્રવાહો
– ડૉ. ધનવંત દેસાઈ
- (૩) ગુજરાતના અધ્યાપનનું પરિશીલન
– શાસ્ત્રી જયેન્દ્ર દવે
- (૪) ભાષા શિક્ષણની પ્રક્રિયા :
– ગુણવંત ત્રિવેદી
- (૫) ગુજરાતીનું અભિનવ અધ્યાપન
– પ્રિ. આકૃવાલા, કલ્યાણી, અને વ્યાસ.